

Produkcija televizijske reportaže

Postružin, Ivona

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:716960>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-08**

Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Prijediplomski studij novinarstva

Ivona Postružin

**PRODUKCIJA TELEVIZIJSKE REPORTAŽE: HRVATSKA OBEĆANA ZEMLJA
ILI MJESTO PREŽIVLJAVANJA**

ZAVRŠNI RAD

Zagreb, 2024.

Sveučilište u Zagrebu

Fakultet političkih znanosti

Prijediplomski studij novinarstva

**PRODUKCIJA TELEVIZIJSKE REPORTAŽE: HRVATSKA OBEĆANA ZEMLJA
ILI MJESTO PREŽIVLJAVANJA**

ZAVRŠNI RAD

Mentorica: doc. dr.sc. Petra Kovačević

Studentica: Ivona Postružin

Zagreb

Rujan, 2024.

Izjavljujem da sam završni rad “Medijsko izvještavanje o stranim radnicima: produkcija TV reportaže o stranim radnicima u Prelogu”, koji sam predala na ocjenu mentorici doc.dr.sc. Petri Kovačević, napisala samostalno i da je u potpunosti riječ o mojem autorskom radu. Nadalje, izjavljujem da dotični rad nije objavljen i korišten u svrhe ispunjenja nastavnih obaveza na ovom ili nekom drugom učilištu, te da na temelju njega nisam stekla ECTS- bodove.

Nadalje, izjavljujem da sam u radu poštivala etička pravila znanstvenog i akademskog rada, a posebno članke 16- 19. Etičkog kodeksa Sveučilišta u Zagrebu.

Ivona Postružin

1.UVOD	6
2.STEREOTIPIZACIJA U MEDIJIMA	7
2.1. MANJINE U MEDIJIMA	7
2.2. FILIPINSKI RADNICI U MEĐIMURJU	8
3.FOKUS	8
4.KREATIVNI PRISTUP	8
4.1. SINOPSIS	9
4.2. METODE ISTRAŽIVANJA U AUDIOVIZUALNOM RADU	9
5.TELEVIZIJSKI TEKST	10
6. RASPRAVA I ZAKLJUČAK	17
6.1 PRODUKCIJSKI IZAZOVI	18
6.2. TEHNIČKI ASPEKTI	18
6.3. ZAVRŠNI REZULTAT REPORTAŽE	19
SUMMARY	20
7. POPIS LITERATURE I IZVORA	21
8. PRILOZI	23

SAŽETAK

Fokus završnog rada jest na produkcijskom procesu izrade televizijske reportaže o životu i radu filipinskih radnika u gradu Prelogu. Cilj audiovizualnog rada je prikazati realan život stranih radnika u Prelogu, ali i istražiti koliko njihov rad doprinosi zajednici i ekonomiji, te pokazati gledateljima novu perspektivu života filipinskih radnika na području Međimurja.

Težilo se prikazati realne situacije i iskrene priče, te potaknuti emocije i promišljanje publike, ali i stvoriti pozitivne perspektive o stranim radnicima. Audiovizualni prikazi najviše zaokupljaju pozornost gledatelja, stoga je kompleksne teme lakše prenijeti publici, ali i potaknuti na razmišljanje. Tema reportaže je osjetljiva jer u fokus stavlja ranjivu skupinu sugovornika, stoga se posebna pozornost posvetila pripremi, kao i samoj produkciji i postprodukciji. Glavni produkcijski izazovi uključivali su snimanje trenutnih realnih događaja u životu radnika, ali i vizualnih situacija kao stvarnog prikaza njihova posla, a naknadni tehnički aspekti su obuhvaćali prilagodbu slike i zvuka, te pisanje prijevoda.

Ključne riječi: strani radnici, televizijska reportaža, audiovizualni prikaz, produkcija reportaže, strani radnici u medijima

1.UVOD

Unazad nekoliko godina sve je više dolazaka stranih radnika. Trenutan broj stranih radnika na području Međimurja je oko 3600, dok ih je na kraju 2023. bilo 2874 (Regionalni.hr, 2024). Neki strani radnici nemaju negativnih iskustava, dok drugi nailaze na negativna iskustva, te prijavljuju kršenje prava među kojima su neisplata plaće, ali i život u neadekvatnom smještaju (Ombudsman.hr, 2022). U Međimurskoj županiji, točnije u gradu Prelogu, priliku za boljim životom pronašli su filipinski radnici. Međimurje se pokazalo kao otvorena sredina, te na njenom području dosad nije bilo incidenata povezanih s mržnjom i netolerancijom (Regionalni.hr, 2024). Prema Walteru Lippmannu, mržnju i netoleranciju najčešće stvaraju stereotipi, koje on sam definira kao sliku koju ljudi imaju u glavi o tome kakva je određena društvena skupina (Seiter, 2006:16). Mediji mnoge manjinske skupine prikazuju na stereotipičan način, što postaje problematično, jer je njihov prikaz ponekad glavni, ako ne i jedini izvor informacija većine građana (Billings & Parrot 2020, prema Arendt, 2023:463). S obzirom na to da su mediji glavni akteri masovne komunikacije, mogu naštetiti reputaciji određene skupine. Mediji plasiranjem negativnih stereotipa označuju određene skupine kao problematične te negativnim izvještavanjem stvaraju predrasude (Arendt 2023:464).

Jedan od ciljeva reportaže bio je diskreirati neutemeljene stereotipe i predrasude o filipinskim radnicima. Detaljnom izradom pripreme utvrđeno je kako će se snimati sugovornici i ostale vizualne situacije. To je uključivalo planiranje vizualnih sekvenci i situacija, kao i pojedinih kadrova. U postprodukcijском procesu, nakon pregleda materijala, transkribiranja, te popisa kadrova, krenuo je proces montaže. Kroz proces montaže spajale su se sekvence, izjave, te ostali kadrovi i tonovi prema izrađenom televizijskom tekstu ili scenariju. Slika i zvuk su se na samome kraju korigirali te je nastao finalan audiovizualni produkt: televizijska reportaža.

2.STEREOTIPIZACIJA U MEDIJIMA

Stereotipi su vjerovanja u karakteristike koje su asocirane s članovima određenih grupa, oni su slika koju ljudi stvaraju o određenim skupinama (Merskin 2011:14). Medijske sadržaje u 21. stoljeću konzumiramo svakodnevno, bez razmišljanja. U svome radu, Mari Castañeda (2018:1)

ističe kako medijski sadržaj nije beznačajan proizvod čija je jedina svrha zabava i dijeljenje informacija, već imaju moć pretvoriti popularna mišljenja i stavove u probleme stvarnog svijeta. Publika doživljava prikazivanje rasnih i etičkih stereotipa kao jedinstven odraz stvarnosti, odnosno onoga kakvi ljudi zaista jesu, stoga se slike percipiraju kao stvarne i neupitne. Ako se na određenoj skupini koriste uvijek isti negativni, stereotipi, to može utjecati na položaj u društvu i produbljivanje nejednakosti. Također, u fokus dolazi i pitanje ravnopravnosti, jer upravo "prezentiranjem rasnih manjina kroz negativne stereotipe postavlja se pitanje imaju li "ti ljudi" pravo na društvene resurse koji su dostupni ostatku stanovništva" (Castañeda 2018:8).

U hrvatskom medijskom prostoru kratka pretraga omogućuje pronalazak članaka s negativnom i štetnom naracijom o stranim radnicima, poput: "Proširila se snimka na kojoj strani radnici ganjaju maloljetnike, jednog su i uhvatili" (Dnevnik.hr, 2024), "Širi se priča o stranim radnicima koji siluju po glavnom gradu"(Riportal.net.hr, 2024), "Zagrebom se širi panika da strani radnici siluju žene. Policija: To nije istina"(Indeks.hr, 2024). Iz navedenih naslova, jasno je da se strane radnike nerijetko stavlja u kategoriju nasilnika, što publiku može navesti da donosi te zaključke o cijeloj skupini, a ne samo o pojedincima. Stoga je kod izvještavanja važno imati na umu izbjegavanje stereotipizacije jer to može dovesti do većeg otuđivanja i slabe integracije.

2.1. MANJINE U MEDIJIMA

Mediji snose veliku odgovornost u suzbijanju diskriminacije i promicanja poštivanja ljudskih prava, te tolerancije različitosti (Kanižaj, 2006:10). Pritom se manjinske skupine „ili ignoriraju ili predstavljaju kroz iskrivljenu sliku, a o njima se najviše izvještava u povezanosti s negativnim subjektima" (Avraham i dr., 2000; Campbell, 1995; Entman, 1990; Jakubowicz i dr., 1994; Van Dijk, 1996, cit. prema Kanižaj, 2006:14). Mediji su skloni izbjegavanju izvještavanja o nacionalnim manjinama, a ono koje postoji okarakterizirano je negativnim obilježjima. Predstavnici nacionalnih manjina često se medijski predstavljaju kao opasni i iracionalni, te su predmet upotrebe stereotipa i generalizacije (Kanižaj, 2006:31).

2.2. FILIPINSKI RADNICI U MEĐIMURJU

Međimurska županija trenutno broji oko 3600 zaposlenih stranih državljana, a najbrojniji su Filipinci, potom Nepalci i Indijci (Regionalni tjednik, 2024). Filipinci imaju pravo na zaštitu hrvatskim zakonom o radu, a to su pravo na minimalnu plaću, radno vrijeme, sigurnost na radu i ostale radne uvjete (Ombudsman.hr, 2023). Prema trenutnim podacima Policijske uprave međimurske, nema sigurnosnih problema sa stranim radnicima (Regionalni tjednik, 2024). Međimurska županija 2023. godine organizirala je festival imena Taste Fest kako bi pokazala da u njihovoj sredini ne vlada ksenofobija, te tako potaknula lakšu asimilaciju u društvo (Nacional, 2024). Međimurska županija također je pokrenula projekt inkluzije stranih radnika u društvo, tako što osigurava tečajeve hrvatskog i engleskog jezika, upoznavanje sa strukturom civilnog društva, kulturom zemlje, te osnovama zaštite okoliša i ekologije (Nacional, 2024).

3.FOKUS

Fokus ovog rada jest produkcijski proces izrade televizijske reportaže o stranim radnicima u Međimurju, od pretprodukcije, produkcije do postprodukcije. Prije same produkcije reportaže, važna je priprema u kojoj se osmišljavaju moguće sekvence i kadrovi, te pozicije sugovornika. Prilikom snimanja u fokus se stavljaju glavni likovi kroz koje je cilj prenijeti emocije i empatiju na gledatelje. Također, određen fokus se stavlja na autentičan prikaz i izjave. U postprodukcijском procesu glavni fokus jest pregled materijala, te proces montaže prema planiranom televizijskom tekstu. Proces montaže uključuje i usavršavanje slike i prilagođavanje zvuka, te se dodatak prijevoda izjava na stranom jeziku.

4.KREATIVNI PRISTUP

Reportaža je složena vrsta koja zahtijeva pomnu pripremu i promišljanje. U njoj je potrebno prikupiti što više podataka i informacija iz različitih relevantnih izvora kako bi rezultat bio što vjerodostojniji. Reportaža nije potpuna bez vizualnih komponenti, koje je pomno trebalo vizualizirati i planirati. U fokusu su strani radnici s Filipina, pa su stoga oni i njihov život glavna točka reportaže.

Prema Perišin (210:83) "reportaža može imati osobnu notu i daje pogled iznutra na neki događaj", a u ovoj reportaži je naglasak na pogledu iznutra, na stvarnim ljudima, njihovim osjećajima i perspektivama. Stoga je svrha reportaže približiti gledatelju filipinske radnike,

otvoriti mu nove perspektive i potaknuti na razmišljanje, ali i pokazati pozitivnu stranu. Planirano trajanje reportaže je između deset i petnaest minuta.

4.1. SINOPSIS

Filipinski radnici u grad Prelog došli su zbog boljih radnih mogućnosti. Svoje su obitelji zbog financijske i ekonomske situacije ostavili u dalekim Filipinima. U Prelogu ih je, osim posla, čekala i asimilacija u društvo koje smatraju otvorenim. Istražile smo kako ih doživljavaju stanovnici Preloga, te kako oni sami utječu na ekonomiju grada Preloga. U razgovoru s Filipincima i Filipinkama saznajemo kakav je rad u Hrvatskoj, život u zajedničkom kućanstvu, te kako su ih prihvatili sugrađani. S druge strane, želimo prikazati perspektivu njihovog poslodavca i sugrađana, te u razgovoru s njima dobivamo širu sliku.

4.2. METODE ISTRAŽIVANJA U AUDIOVIZUALNOM RADU

Dio svake reportaže je i terenska produkcija - ona koja se odvija izvan kontrole studija, koja ulazi u stvarni svijet kako bi prikupila snimke te najčešće uključuje samo jednu kameru (Froust, Fink i Gross, 2013:5).

Snimalo se s profesionalnom opremom koja je bila posuđena od strane fakulteta, a sastoji se od: kamere, stativa, jednog usmjerenog mikrofona, jednog reporterskog mikrofona, mikrofona za IT ton, te kablova za mikrofone. S obzirom na to da se snimanje odvijalo dva puna dana, oprema je uključila i dvije baterije, stoga smo dobile dvije baterije i punjač. Zbog udaljenosti sugovornika, dogovor snimanja je bio teži, te se nije mogao ponavljati. Stoga smo najveću pozornost preusmjerili na sugovornike. Osim glavnih sugovornika, veliku važnost pridonosi i anketa radnika i sugrađana koja se snima na licu mjesta, te za nju nisu isplanirane sekvence.

Plan vizualnih situacija:

- a) Snimanje filipinskih radnika kao glavnih nositelja radnje. Cilj je bio dobiti iskrene i autentične odgovore o njihovom životu i radu u Prelogu. U intervjuima koji su se provodili na dvije lokacije, radnom mjestu i domu težilo se na autentičan način prikazati emocije. Svakog sugovornika prije izjave valjalo je predstaviti vizualno kroz sekvence. Neke sekvence osmišljene su unaprijed, a ostavljen je prostor za druge vizualne situacije koje se zateknu na terenu i koje nije moguće prethodno

planirati i zamisliti. Planirane sekvence su njihov rad na poslu, život u kući, te međusobni odnos.. Sekvence su prikazivale njihov rad na poslu, život u kući, te međusobni odnos.

- b) Snimanjem radnog mjesta sugovornika dočaralo je kako izgleda njihov radni dan. Uz snimanje radnog mjesta bilo je nužno snimiti i prostore u kojima oni žive kako bi se dočarao život u jednoj kućnoj zajednici radnika.
- c) Snimanje ostalih korisnih lokacija, poput centra grada Preloga, industrijske zone i obale rijeke Drave. Osmišljeni su kadrovi kako bi slikovitije prikazali život u gradu Prelogu.
- d) Snimanje detalja, poput detalja sobe, ureda, osobnih predmeta, detalja strojeva na radnom mjestu, u svrhu stvaranja prijelaza između različitih vizualnih situacija ili sekvenci.

5. TELEVIZIJSKI TEKST

Ime priloga: Strani radnici u Prelogu

Novinarka: Izidora Pongrac

Snimateljica: Ivona Postružin

Poveznica: https://youtu.be/MW81-1K-AW4?si=hyXSM_VOBzEbwoGn

NAJAVA: Na sjeveru Hrvatske, grad Prelog od oko 7000 stanovnika broji 200 stranih radnika. Preložani su u početku bili skeptični prema novim sugrađanima, no s vremenom su uspjeli pronaći zajednički jezik.

VIDEO	AUDIO
Grad Prelog glavna cesta	IT TON GRADSKOG PROMETA
Trg grada Preloga Marina Prelog Artemio i Lovin pričaju	OFF: Međimurje broji gotovo tri tisuće stranih radnika. Lovin i Artemio rade u mesnoj industriji, a mjesto za bolju

	<p>budućnost pronašli su u srcu Međimurja, u Prelogu. Ovaj grad trenutno broji 200 stranih radnika najvećim dijelom iz Filipina i Nepala</p>
<p>POTPIS: LOVIN DAJAY Lovin pere strojeve</p>	<p>TON: I work here because I want to give my family a better life. Yes, every month I receive my salary I send it immediately to my wife. No, she won't come here because she takes care of my two sons in the Philippines. In one week we work six days, and then Sundays are free. We work six days a week.</p> <p>Radim ovdje jer želim svojoj obitelji pružiti bolji život. Svaki mjesec čim primim plaću šaljem ju svojoj ženi. Ona neće doći u Hrvatsku jer se u Filipinima brine o naša dva sina. Tjedno radimo šest dana, a nedeljom smo slobodni.</p>
	<p>IT TON: Artemio priča s novinarkom</p>
<p>POTPIS: ARTEMIO GATELA Artemio radi</p>	<p>TON: I'm working here six / seven months and in God's will we won't have any problem and our goal here we need to earn much more money.</p> <p>Radim ovdje već šest, sedam mjeseci i uz Božju volju neću imati nikakvih problema. Moj cilj je zaraditi što više novca.</p>
<p>Jollyam slaže robu u trgovini</p>	<p>OFF: Jollyam je svoju obitelj također ostavila u rodnoj zemlji zbog financijske situacije.</p>
<p>POTPIS: Jollyam Khawas</p>	<p>TON: I have 5 kids, and husband in Philippines taking care of the children.</p>

	Imam petero djece, a muž na Filipinima brine o djeci
Grilie svira gitaru	IT TON GITARE OFF: Grilie je u Hrvatsku došla bez očekivanja, no ugodno se iznenadila
POTPIS: Girlie Clemente	TON: I think the atmosphere and everything here, the people are so welcomed and there its hard its really hard I don't know how to explain it but here its easier, its legal, its reachable the boss, the people, the neighbours. Ovdje su atmosfera i ljudi miroljubljivi i prihvaćaju nas. Ne znam kako objasniti, ali život je ovdje lak. Svi su pristupačni, šef, ljudi, susjedi,...
POTPIS: Krizel Penida	TON: The people in Međimurje its more hospitable, approachable. I'm not comparing I'm just noticing it because in Dalmatia, we are walking like dobro jutro, dobar dan, and sometimes they are not answering us but here I noticed the difference between people there and here. Ljudi u Međimurju su veoma gostoljubivi i pristupačni. To nije uspoređivanje, nego sam to više primijetila. U Dalmaciji kada ih pozdravimo dobro jutro, dobar dan, ponekad ne vrata pozdrav, ali ovdje da. Tako da primjećujem razliku.
Ljudi šecu po ulici	OFF: S druge strane, mnogi stanovnici Preloga, u početku su imali strah i predrasude

Susjede smo snimili na ulici (Željka, Jelena, Đuro)	o stranim radnicima. Ali mnogi su ubrzo promijenili svoje mišljenje.
POTPIS: Željka Malek	TON: Znači Filipinci nam ne predstavljaju nikakvi problem u ovom malom gradu. Već je nas u početku bilo strah od njih oni su bili novi nije se niti očekivalo da budu došli uopće u tak mali grad radi posla, ali kak vrijeme ide oni se sve više tu snalaze s nama, družu se prilagodljivi su našoj sredini sve je postalo već
POTPIS: Jelena Vuk	TON: Direktni susret nisam imala, vidla sam u gradu da šetaju ljudi i idu u kupovinu. Od prilike znam kako im je mislim stranci su, bili smo i mi stranci radili smo vani u Njemačkoj znam kako se čovjek osjeća dok ne zna jezik, ne zna taj mentalitet grupni i jednostavno nisam imala nikakve loše kontakte s njima, ništa ne mogu reći da mi smeta
POTPIS: Đuro Vuk	TON: Koliko ja mislim, susreta s njima nisam imao, isto ko i mi, nema nekakve razlike. Nisam imao s njima direktan kontakt, onako u trgovini i pristojni isto kao i mi, kao i svaki drugi . Čak su i pristojniji možda neki put nego naši domaći.
Grad Prelog Detalji ureda	OFF: Iako neki građani i dalje imaju strahove, gradonačelnik grada Preloga, Ljubomir Kolarek smatra da strani radnici ne predstavljaju nikakav problem za njegov grad.
POTPIS:	TON: Osobno nisam doživio da se neko žalio na njih. Mislim da ne, ono što sam na početku

<p>Ljubomir Kolarek Gradonačelnik grada Preloga</p> <p>Detalji ureda</p>	<p>rekao da su oni samozatajni i da ne ometaju rad zajednice, društva, grada, općine. Znadu doći i na nogometnu utakmicu, znadu doći i na ostala kulturna sportska događanja. Evo u subotu sam ih primjetio na trgu slobode kako su navijali za Hrvatsku kad smo igrali protiv Španjolske, dakle nema tu nekih možda će biti danas sutra pojedinačnih incienata, ali sve je to sastavni dio nečega što mi danas imamo u Hrvatskoj.</p>
<p>Unutrašnjost klaonice</p> <p>Detalji</p>	<p>OFF: Radnici koji rade s njima također imaju samo ugodna iskustva.</p>
<p>POTPIS:</p> <p>Sandro, radnik koji radi sa stranim radnicima</p>	<p>TON: Za sad nema nikakvih problema. Oni su dobri radnici da, oni hoće sve raditi,hoće i poslušat. Što se tiče rade sve tak da nema problema.</p>
<p>POTPIS:</p> <p>Anica, radnica koja radi sa stranim radnicima</p>	<p>TON (novinarka): Jeste li imali nekih problema s njima?</p> <p>TON: Nema, dobre su puce, puce su dobre radnice,slažeju se.</p>
<p>POTPIS:</p> <p>Dajana</p>	<p>TON: Pa super su, slažemo se s njima, znači bez komplikacija su.</p>
<p>Marko u razgovoru s novinarkom</p> <p>Kuća izvana</p>	<p>OFF: Mnogi strani radnici u Prelogu rade za poduzetnika Marka Blagusa, a on im je osim posla osigurao smještaj.</p>
<p>POTPIS:</p> <p>Marko Blagus</p>	<p>TON: Prvo na početku oni su bili u najmu, ali nakon nekog vremena odlučili smo ovu kuću koja je bila sagrađena za nas za obitelj, odlučili smo njih smjestiti unutra jer su se pokazali stvarno uredni, čisti i pristojni.</p>
<p>Dnevni boravak</p> <p>Kuhinja</p>	<p>OFF: Svi rade i žive zajedno stoga su svoju obitelj pronašli jedni u drugima. Njih 11</p>

	dijeli jednu kuću u kojoj su na prvom katu djevojke koje su po dvije u sobi dok su muškarci na drugom katu te svatko ima svoju sobu.
POTPIS: Jollyam Francisco, Filipini Prikaz sobe u kojoj spavaju Detalji sobe	TON: (novinarka): You live with 11 people? TON: Yes. TON (novinarka): How is it? TON: It's okay it's happy because we are all Filipino and we are working in one place and living in one place. TON (novinarka): Did you know your roommates before you moved in? TON: Yes, we were colleagues before at our previous work. NOVINARKA: Živite s 11 ljudi? TON: Da NOVINARKA: Kako je to? TON: Dobro je, sve smo Filipinke, radimo na istom mjestu i živimo na istom mjestu. NOVINARKA: Jeste li poznavali svoju cimericu prije? TON: Da, bile smo kolegice na prijašnjem poslu.
Muškarci i žene zajedno u kuhinji	OFF: Od njih 11 samo su tri muškarca.
POTPIS: ARTEMIO GATELA	TON: I'm living with girls, it's just normal for me. Because I work also in the other country, surrounded also with members of the ladies, and members of men. Right here I live, I just consider them like my younger sisters.

	Život sa ženama mi je normalan. I u drugim sam zemljama bio okružen ženama i muškarcima. Smatram ih svojim sestrama.
Pogled na polje kukuruza	OFF: Prilagodba im nije bila teška jer ih Hrvatska podsjeća na Filipine.
POTPIS: Krizel Penida	<p>TON: In Philippines you can go somewhere you can drink. This especially if its summer here you feel like it's the Philippines because in the Philippines if you are walking you can see like corn, sugar cane, rice, you will see. One time I videod myself here and walking and one of my friends asked are you in the Philippines because it is similar</p> <p>Na Filipinima možete izlaziti na mjesta gdje je dozvoljeno piti. Posebice sada kada je ljeto, imate osjećaj kao da ste na Filipinima. Kada šecete vidite kukuruz, šećernu trsku, rižu,...Jednom sam se snimila kako šecem i jedna me prijateljica upitala jesam li na Filipinima zbog sličnosti okoliša</p>
Crkva sv. Jakoba Prelog	OFF: Filipinci su kršćani, stoga je mnogima u asimilaciji pomogla i vjera.
POTPIS: Artemio Gatela	<p>TON: It's almost the same and similar, from how the old ones, the children respect the old ones, and the old ones treat the children its almost the same. We have one fate and that is the thing that makes us comfortably living here compared with the other countries that we were in before, Muslim countries</p> <p>Gotovo je isto, mlađi poštuju starije, a stariji se odnose dobro prema mladima. Imamo</p>

	jednu vjeru (kršćanstvo) i to nam pomaže da ovdje ugodno živimo u usporedbi s muslimanskim zemljama gdje smo prije živjeli.
Svi sjede zajedno za stolom	OFF: Prilagodba u novoj državi, novoj kulturi nije laka, no strani radnici su pronašli svoj drugi dom u Prelogu. Mještani su ih dobro prihvatili, a plan za povratak za sada nemaju. U planu su im jedino zarada, druženja i putovanja.
POTPIS: Girlie Clemente	TON: My favourite Croatian word, what do you want the bad words, no no its okay it's a joke. I think, volim te. Moja omiljena hrvatska riječ, što hoćete loše riječi, ne ne, u redu je to je šala. Mislim da je, volim te
Grlie sjedi na kauču i svira	IT TON: Grlie svira gitaru i pjeva

6. RASPRAVA I ZAKLJUČAK

Kako stanovnici grada Preloga prihvaćaju strane radnike, te kako oni žive i rade u Prelogu, bila je početna točka novinarskog istraživanja. Snimanjem sugovornika na određenim lokacijama, povezanim s onime o čemu govore, postigla se vjerodostojnost. Snimanjem neplanskih situacija poput interakcija između sugovornika te njihovih zajedničkih trenutaka, dobio se autentični prikaz. Anketom te razgovorima s drugim akterima, dobiva se šira slika života filipinskih radnika, te njihov utjecaj na zajednicu. Svrha istraživanja bila je pokazati iskren i realističan život filipinskih radnika u gradu Prelogu, te njihovu pozitivnu integraciju u društvo i time pridonijeti diskreiranju dijela stereotipa o stranim radnicima u Hrvatskoj.

6.1 PRODUKCIJSKI IZAZOVI

Najveće izazove predstavljao je pronalazak sugovornika zbog loše percepcije medija među stranim radnicima, ali i poslodavcima. Nakon dogovorenih sugovornika, bilo je izazovno dogovoriti vrijeme i mjesto intervjua sa svima, a dodatnu teškoću predstavljalo je to što je plan intervjuiranja ujedno uključivao i plan putovanja na dogovorene lokacije izvan Zagreba.

Nadalje, snimanje s glavnim sugovornicima bilo je jako ugodno iskustvo, bili su susretljivi i otvoreni. Dopustili su snimanje njihovog doma i radnog mjesta, što je bilo od velike važnosti za reportažu. S obzirom da je vrijeme bilo ograničeno, užurbano su se snimale pojedine sekvence, a u nekim slučajevima nisu ispale kako je originalno zamišljeno. U planu je bilo detaljnije snimiti njihov rad u klaonici, no zbog poštivanja privatnosti poslodavca nije bilo dozvoljeno.

Nakon snimanja krenula je postprodukcija u montaži. Najveći izazov predstavljao je zvuk, koji je trebalo posebno ujednačavati. Zbog različitosti u intonitetu govora sugovornika, puno vremena je oduzelo ispravljanje i korigiranje zvuka. Sekvence koje nam je zbog privatnosti bilo zabranjeno snimati, zamijenilo se interakcijom novinarkе sa sugovornikom te detaljima koji su pridonijeli ritmu.

S obzirom na to da se sve situacije nisu mogle predvidjeti, nije bilo moguće snimiti sve sekvence, ali snimile su se neplanirane interakcije i radnje, na primjer međusobne iskrene interakcije, koje su obogatile prilog još više. Zvukom i slikom vjerodostojno se prenio njihov život u autentičnom izdanju. Tome su i pridonijele ranije navedene neplanirane situacije i interakcije

6.2. TEHNIČKI ASPEKTI

Nakon završetka snimanja, sav material se prebacio na računala, te je slijedio pregled materijala. Nakon odabira kadrova, montiralo se u programu AdobePremier Pro, te su se kreirale sekvence, koje je bilo potrebno posložiti u logičan slijed. Pojačavanjem ili smanjivanjem svjetline na određenim kadrovima popravljala se slika. Određene kadrove je bilo potrebno i stabilizirati u programu, kako ne bi pokvarili tijek reportaže. Nakon ispravljanja nepravilnosti slike, doradila se uz pomoć palete boja. U audiovizualnom radu zvuk je jednako bitan kao i slika, te se morao korigirati, ili pojačati ili utišati. Važno je da kod zvuka u finalnom produktu nije bilo velikih odstupanja. Posljednji korak bio je dodavanje prijevoda na izjave stranih radnika zbog toga što govore na engleskom jeziku, te potpisivanje svih sudionika u reportaži.

6.3. ZAVRŠNI REZULTAT REPORTAŽE

S obzirom na vremensko ograničenje, ali i na udaljenost, dobra priprema bila je nužna kako bi se sve postiglo na vrijeme. Također mora se naglasiti i susretljivost svih sugovornika koji su cjelokupnoj priči dali smisao. Jezične barijere nisu zaustavile sugovornike da izraze svoje osjećaje i misli, te se da se otvore pred kamerom. Upravo je ta autentičnost i povezanost s publikom kroz priču temeljna svrha reportaže. Cilj je bio razbiti stereotipe o stranim radnicima, te pokazati njihovu uspješnu asimilaciju, a reportaža upravo to postiže.

SUMMARY

The focus of the thesis is on the production process of creating a television report about the life and work of the Filipino workers in the town of Prelog. The main point of this audiovisual project is to portray a realistic life of foreign workers in Prelog, while also exploring how their work contributes to the community and economy, and to show the viewers a new perspective on the lives of Filipino workers in the Međimurje region. The goal was to illustrate real situations and sincere stories, and to evoke emotions and reflective thinking from the viewers, and to encourage a positive perspective on foreign workers. Audiovisual presentations are highly engaging for viewers, making it easier to cover complex topics and and inspire them to think and feel. The subject of the report is sensitive, as it focuses on vulnerable group of interviewees, so special care was given to preparation, as well as the production and post-production process.

The biggest production challenges included capturing real-life events in the worker's lives and visual representation of their work, with subsequent technical aspects involving adjustments to image and sound, as well as translationing.

Key words: media representation; foreign workers, television report, audiovisual representation, TV reportage production

7. POPIS LITERATURE I IZVORA

1. Arendt, Florian (2023) Media stereotypes, prejudice, and preference-based reinforcement: toward the dynamic of self-reinforcing effects by integrating audience selectively. *Journal of Communication* 73(5):1-13.
2. Castañeda, Mari (2018) The Power of (Mis)Representation: Why Racial and Ethnic Stereotypes in the Media Matter. *Challenging Inequalities: Readings in Race, Ethnicity, and Immigration*.
https://www.academia.edu/115362586/The_Power_of_Mis_Representation_Wh_Racial_and_Ethnic_Stereotypes_in_the_Media_Matter Pristupljeno 7 rujna 2024
3. Dnevnik.hr (2024) Proširila se snimka na kojoj strani radnici ganjaju maloljetnike, jednog su i uhvatili: 'Nisam ništa učinio. Nisam bio tamo.' <https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/prosirala-se-snimka-na-kojoj-strani-radnici-ganjaju-maloljetnike-jednog-su-i-uhvatili---864800.html> Pristupljeno 6. rujna 2024.
4. Froust, James C. i dr. (2024) *Videoproduction: disciplines and techniques*. Routledge:New York.
5. Index.hr (2024) Zagrebom se širi panika da strani radnici siluju žene. Policija: To nije istina <https://www.index.hr/vijesti/clanak/zagrebom-se-siri-panika-da-strani-radnici-siluju-zene-policija-to-nije-istina/2586099.aspx> Pristupljeno 8. rujna 2024.
6. Kanižaj, Igor (2006) *Manjine- Između javnosti i marginalizacije*. ICEJ: Zagreb.
7. Merskin, Debra L. (2011) *Media, Minorities, and Meaning*. Peter Lang: New York.
8. Nacional.hr (2024) Međimurje je otvorena sredina u kojoj se rad cijeni. https://www.nacional.hr/medimurje-je-otvorena-sredina-u-kojoj-se-rad-cijeni/#google_vignette Pristupljeno 6. rujna 2024.
9. Ombudsman.hr (2023) Koje probleme najčešće prijavljuju strani radnici u Hrvatskoj? <https://www.ombudsman.hr/hr/koje-probleme-najcesce-prijavljuju-strani-radnici-u-hrvatskoj/> Pristupljeno 6. rujna 2024.
10. Perišin, Tena (2010) *Televizijske vijesti*. Naklada Medijska istraživanja: Zagreb.
11. Pongrac, Izidora, Postružin, Ivona (2024) Nepalci u Međimurju. *Televizija student* 9. rujna 2024. https://youtu.be/MW81-1K-AW4?si=hyXSM_VOBzEbwoGn Pristupljeno 9. rujna 2024.
12. Regionalni.hr (2024) Najbrojniji strani radnici u Međimurju su Filipinci. <https://regionalni.com/najbrojniji-strani-radnici-u-medimurju-su-filipinci/> Pristupljeno 6. Rujna 2024

13. Riportal.net.hr (2024) Širi se priča o stranim radnicima koji siluju po glavnom gradu. Pravobraniteljica: "Sijanje mržnje". Policija demantira. <https://riportal.net.hr/vijesti/siri-se-prica-o-stranim-radnicima-koji-siluju-po-glavnom-gradu-pravobraniteljica-sijanje-mrznje-policija-demantira/461610/> Pristupljeno 7. rujna 2024.
14. Seiter, Ellen (2006) Stereotypes and the media; A Re- Evaluation. *Journal of Communications* 36(2), str. 14-26.

8. PRILOZI

PRILOG 1: TREATMENT

Autori: Izidora Pongrac (novinarica) i Ivona Postružin (snimateljica)

NASLOV PRILOGA: Strani radnici u Međimurju

FOKUS: Utjecaj stranih radnika iz Nepala i Filipina na život mještana u Prelogu

GLAVNE TEZE:

Međimurju broji trenutno 43 tisuće radno aktivnih stanovnika, što znači da je udio stranih radnika 6,5 posto. Najviše stranih radnika je iz Nepala, Filipina te iz BiH. Najviše ima Filipinaca (960), potom Nepalaca (656). <https://vijesti.hrt.hr/gospodarstvo/posavec-u-medimurju-trenutno-65-posto-stranih-radnika-11375960>

<https://www.nacional.hr/medimurje-je-otvorena-sredina-u-kojoj-se-rad-cijeni/>

2023. godine je zabilježeno 2874 zaposlenih stranih radnika u Međimurju, dok ih je trenutno 3600. Međimurje i dalje bilježi blagi porast nezaposlenih, 2157 nezaposlenih u odnosu na 43.411 zaposlenih. 70% slučajeva su osobe starije od 55 godina, osobe s invalidnošću te ljudi iz romske populacije. <https://medjimurska-zupanija.hr/2024/02/22/nasjednici-gospodarskog-socijalnog-vijeca-medimurske-zupanije-o-prilivu-stranih-radnika/>

<https://regionalni.com/najbrojniji-strani-radnici-u-medimurju-su-filipinci/>

Rad u Hrvatskoj nije dobro plaćen kao što je u mnogim razvijenijim državama Europske unije. Najniži troškovi rada po satu zabilježeni su u Bugarskoj (9,3 eura), Rumunjskoj (11), Mađarskoj (12,8), Latviji (13,5) i Hrvatskoj (14,4 eura). <https://regionalni.com/u-nekim-europskim-drzavama-prosjecna-zarada-po-satu-je-preko-50-eura-a-evo-kako-je-kod-nas/>

U Hrvatskoj, također u Međimurju postoji manjak radne snage u određenim sektorima poput građevinarstva, ugostiteljstva te industrije. Kako su u Međimurju industrija i poljoprivreda značajne grane ekonomije, dolazak radnika iz Nepala i Filipina postao je uobičajen. Poslodavci u tim sektorima sve više ovise o stranoj radnoj snazi zbog manjka domaćih radnika. U Međimurju nedostaje nekoliko desetaka tisuća radnika. Nedostatak radne snage utječe na kvalitetu radova, rok izvođenja radova i prihvaćanje novih poslova. Što se tiče stranih radnika, tvrtke imaju najbolja iskustva s radnicima iz Bosne i Hercegovine te dijelom iz Makedonije i Srbije. Kod njih nema jezične barijere, radnici imaju potrebne vještine i usvojene radne navike i radnu etiku te ih stoga naše građevinske tvrtke vrlo rado zapošljavaju. Problem je što radnika iz našeg okruženja gotovo više i nema na tržištu. Kratkoročno problem rješavamo uvozom stranih radnika. Dugoročno rješenje problema stručne radne snage ipak ne leži u uvozu stranaca. <https://novac.jutarnji.hr/novac/aktualno/tvrtke-odbijaju-projekte-zbog-nedostatka-radnika-udio-stranaca-gotovo-40-posto-15446195>

Međimurski poduzetnici u gospodarstvu zapošljavaju 30.353 djelatnika. Od toga 2076 stranih radnika. Lako je izračunati da trenutno gotovo sedam posto radne snage realnog sektora u Međimurju čine stranci. Prije samo četiri godine u našem gospodarstvu radilo je oko 300 stranaca i činili su tek jedan posto radne snage. u Međimurju je do listopada bilo 1171 stranaca s radnom dozvolom izdanom na području PUM-e. Ove godine početkom listopada ta se brojka popela na 2076. Razlog takvom povećanju nije samo u pomanjkanju domaće radne snage, već i u liberalizaciji uvoza radne snage.

Najveći broj izdanih dozvola za boravak i rad je u sljedećim gospodarskim granama: građevinarstvu, prometu, metalnoj industriji; ugostiteljstvu i šumarstvu. Najtraženiji su zidari, tesari, armirači, vozači teretnih vozila, zavarivači i bravari, kuhari, konobari i šumarski radnici, ali sve više i u mesnoj industriji.

Emanuel je otvorio firmu koja dovodi strane radnike iz Nepala i Filipina u Međimurje. To je posrednička firma koju kontaktiraju poslodavci ako trebaju radnike iz Filipina i Nepala. Firma tada dogovara s poslodavcima koliko radnika im je potrebno, za koji posao ih trebaju, je li to konobarenje, čišćenje, rad na blagajni..., i tada firma rješava potrebnu papirologiju stranim radnicima za njihov dolazak, sređuje im posao, smještaj-većinom poslodavci koji

ih trebaju imati i smještaj za njih. Kada je sve dogovoreno, ide se na aerodrom po Nepalce i Filipince, dovodi ih se u Prelog, pokazuje im se smještaj, posao, rješava im se potrebna papirologija...

Cilj tvrtke je da se stranim radnicima osigura smještaj i posao te im se pomaže da se što prije uklope i prilagode novom stilu života.

Strani radnici tragaju za boljim životom i dolazak u Hrvatsku bez pomoći je jako težak. Nemaju novaca, ne znaju jezik, nemaju smještaj, stoga njima ovakva pomoć puno znači.

Nije lako prihvatiti novu kulturu i nov život stoga se neki prilagode teže, a neki lakše. Svi su došli sa zajedničkim ciljem, da zarade i da si osiguraju bolji i finansijsko stabilniji život.

Hrvati nisu svi isti prema stranim radnicima, stoga mnogima dolazak u Hrvatsku nije bio lak.

U Međimurju, Nepalci i Filipinci su najviše zaposleni u industrijskim i proizvodnim sektorima, budući da je Međimurje prepuno proizvodnim pogonima, tvornicama (Paul Green, Ferokotao, Tehnix). Također su zaposleni u građevinarstvu i poljoprivredi (Međimurski pilići Blagus gdje rade u klaonicama), a rade još i u uslužnim djelatnostima, čišćenje, ugostiteljstvo (Hotel Panorama –DG, Marina Prelog gdje rade kao konobari, a ako ne znaju jezik su šankeri, u dućanima -Konzum)

Smješteni su u zajedničke kuće, stanove koje im omogućuje poslodavci za koje rade, a poslodavce kontaktira tvrtka za uvoz stranih radnika.

Nepoznavanje jezika im stvara poteškoće stoga pohađaju tečajevе jezika, ali najviše nauče hrvatski na radnom mjestu. Svi dobro znaju engleski jezik stoga pričaju engleski dok ne nauče hrvatski.

Nepalci i Filipinci kao i svi strani radnici imaju pravo na zaštitu prema hrvatskim zakonima o radu, a to su : pravo na minimalnu plaću, radno vrijeme, sigurnost na radu i druge osnovne radne uvjete.

U početku rade za minimalnu plaću, no kako uče jezik posao, napreduju (oni koji se trude i žele to) dobivaju i veću plaću i bolju poziciju na poslu.

Mještani u Prelogu imaju različita mišljenja, neki podržavaju dolazak stranih radnika, a nekima to predstavlja problem, tvrde da se ne osjećaju sigurno, jer su oni odrasli drugačije imaju drugačiju kulturu, što nekim mještanima predstavlja problem.

Najviše se žale oni koji iznajmljuju kuće stranim radnicima jer tvrde da su neuredni, da unište pola kuće i da ne paze na ništa.
<https://emedjimurje.net.hr/vijesti/drustvo/2764849/citateljica-javno-progovorila-brine-li-tko-o-5000-stranih-radnika-u-medjimurju/>

Nepalci su narod koji je naučen na drugačiji način života stoga im je trebalo nametnuti ritam rada, naučiti ih da koliko koliko pospremaju za sobom i da redovno preu svoju odjeću. U suradnji sa BIOISTITUTOM ČAKOVEC redovno jedanput mjesečno rade dezinfekciju svih prostora tako da smanjuju mogućnost bolesti i problema u higijeni zajedničkog života.
<https://medjimurjepress.net/showtime/zanimljivosti/kako-su-se-nepalci-snasli-u-medimurju/>

Bilo je slučajeva kada su strani radnici dobili, posao smještaj, službeni mobitel, odjeću te su pobjegli sa svime i načinili štetu od nekoliko tisuća tadašnjih kuna.
<https://www.index.hr/vijesti/clanak/policija-trazi-5-nepalaca-koji-su-pobjegli-s-mobitelima-i-odjecom-firme-iz-medjimurja/2385106.aspx>

2022.godine Međimurci su svjedoci najvećeg broja stranih radnika u Međimurju. Najviše ih je došlo iz Nepala, sve slobodne kuće pretvorene su u njihove stanove. Već su tada izdane 4 5000 tisuća dozvola za rad. To je pet posto stanovništva u Međimurju. Međimurje ima velik broj Roma stoga se stanovnici plaše da će Nepalaca i Filipinaca biti više od Roma, predviđa se oko 20%. Ljudi se bune da pred romskih naselja neće početi nicati i nepalska naselja. <https://medjimurski.hr/hoce-u-medimurju-uskoro-biti-vise-nepalaca-nego-roma/>

LIKОВИ I SUGOVORNICI

Direktor firme za uvoz stranih radnika: Emanuel

1. Kako ste započeli s uvozom stranih radnika?
2. Koje su glavne industrije i sektori u Međimurju u koje dovodite strane radnike?
3. Zašto se odabrali Nepal i Filipine?
4. Kako izgleda postupak dolaska stranih radnika, koja je Vaša uloga u tom procesu?
5. Kako rješavate jezične barijere i kulturne razlike između stranih radnika i lokalne zajednice?
6. Koji su najveći izazovi s kojima se susrećete u ovom poslu?
7. Kako se nosite s negativnim predrasudama prema stranim radnicima u lokalnoj zajednici?
8. Postoje li situacije kada radnici nisu zadovoljni uvjetima rada i smještaja?
9. Neki posrednici uzimaju velike naknade od radnika, a zatim ih ostavljaju bez adekvatne podrške. Kako vi osiguravate da se to ne događa u vašoj firmi?
10. Kako se prema Vama odnose mještani kojima se strani radnici ne sviđaju?

Gradonačelnik grada Preloga- Ljubomir Kolarek

1. Koliko ima stranih radnika iz Nepala i Filipina u Prelogu?
2. Kako utječe dolazak stranih radnika na ekonomiju Međimurja?
3. Kako lokalne vlasti i organizacije surađuju s agencijama za zapošljavanje i posrednicima kako bi osigurale etičko i pravedno zapošljavanje stranih radnika iz Filipina i Nepala?
4. Koji su glavni naponi koje grad ulaže u integraciju stranih radnika u lokalnu zajednicu?
5. Koje programe ili inicijative grad nudi kako bi im olakšao prilagodbu?

6. Ima li pritužba od građana koji se ne slažu s dolaskom stranih radnika?
7. Do kojih sve promjena dolazi u kulturi i društvu dolaskom stranih radnika?
8. Hoće li broj stranih radnika biti veći od broja Roma ?
9. Ako će se brojka stranih radnika povećavati, što će grad Prelog poduzeti? Hoće li doći do kakvih promjena, da im se omogući njihova crkva svetište?

Snimit ćemo ih dvoje iz Nepala dvoje iz Filipina, svatko radi na različitom mjestu: Mesnica, klaonica, Ferokotao (proizvodnja kotlova).

Strani radnik iz Nepala + još ćemo snimiti Filipinku koja radi u ugostiteljstvu te još jednog radnika iz Nepala koji radi u klaonici ali dobiva premještaj u trgovinu s piletinom

1. Koji posao radite? Kako on izgleda? Kako izgleda jedan Vaš radni dan? What kind of work do you do? **What does he look like? What does one of your working days look like?**

2. Volite li svoj posao?

Do you like your job?

3. Kako se slažete sa svojim kolegama? **How do you get along with your colleagues?**

4. Koji ste posao radili dok ste živjeli u svojoj zemlji? **What job did you do while living in your country?**

5. Što Vas je potaknulo da dođete raditi u Hrvatsku, posebno u Prelog? **What prompted you to come to work in Croatia, especially in Prelog?**

6. Možete li opisati kako je izgledao proces Vašeg dolaska u Hrvatsku? **Can you describe what the process of your arrival in Croatia was like?**

7. Koliko dugo ste već u Hrvatskoj? **How long have you been in Croatia?**
8. Što vam se najviše sviđa u Prelogu? **What do you like most about Prelog?**
9. Kakvi su Hrvati, što mislite o njima? **What are Croats like, what do you think of them?**
10. Kako ste naučili jezik? **How did you learn the language?**
11. Koji su najveći izazovi s kojima ste se suočili tijekom dolaska u Hrvatsku? **What are the biggest challenges you faced during your arrival in Croatia?**
12. Kako ste doživjeli kulturnu razliku između Nepala i Hrvatske, koje su najveće razlike? **How did you experience the cultural difference between Nepal and Croatia, what are the biggest differences?**
- * Kako ste prihvatili novu kulturu nova pravila, što Vam je najteže? **How did you accept the new culture, new rules, what is the most difficult for you?**
- *Kako se Hrvati odnose prema Vama? **How do Croats treat you?**
13. Kako ste s poslom te plaćom ovdje u usporedbi s Vašom domovinom? **How is your job and salary compared to your home country?**
14. Što je s Vašom obitelji, ona je ostala u Nepal? **What about your family, did they stay in Nepal?**
15. Kakvo je Vaše iskustvo s prilagodbom? **What is your experience with adaptation?**
16. Gdje ste smješteni? **Where are you located?**
17. Živate li sami u smještaju? **Do you live alone in accommodation?**
18. Jeste li zadovoljni smještajem? **Are you satisfied with the accommodation?**
19. Što Vam najviše nedostaje iz Vaše domovine? **What do you miss the most from your homeland?**

Anketa u Ferokotlu s radnicima:

1. Koji su najveći izazovi s kojima se suočavate u radu s radnicima iz Nepala i Filipina?
2. Kako biste opisali svoje iskustvo rada s radnicima iz Nepala i Filipina?
3. Koje su njihove najveće prednosti i doprinosi na radnom mjestu?
4. Kako se sporazumijevate s njima?
5. Što se sve promijenilo od kad su došli strani radnici?
6. Kako se slažete s njima?
7. Dolazi li Vama do ikakvih promjena njihovim dolaskom?
8. Ima li razlike ili nepravde među Vama i stranim radnicima?

Marko, vlasnik firme Međimurski pilići Blagus- strani radnici rade za njega i žive u njegovom smještaju

1. Koje prakse ili inicijative vaša tvrtka provodi kako bi osigurala pravedne i sigurne uvjete rada za radnike iz Nepala i Filipina?
2. Koje su prednosti zapošljavanja stranih radnika u vašoj tvrtki, posebno u usporedbi s lokalnom radnom snagom?
3. Kako se nosite s jezičnim i kulturnim razlikama među radnicima iz različitih zemalja?
4. Kako vaša tvrtka osigurava jednake mogućnosti za sve radnike u smislu plaća, beneficija i napredovanja u karijeri?

5. Strani radnici žive kod Vas, kako se snalazite zbog različite kulture i navika?
6. Jeste li imali kakvih neugodnih situacija?

Mještani koji žive u Prelogu -anketa

1. Kakva su Vaša iskustva s dolaskom Filipinaca i Nepalaca?
2. Kako njihov dolazak utječe na društvenu i kulturnu dinamiku grada Preloga?
3. Utječe li njihov dolazak u Vaše susjedstvo na Vaš život?
4. Kakvi su kao susjedi?
5. Prihvaćaju li kulturu i način života u Prelogu?
6. Do kakvih promjena je došlo u Prelogu njihovim dolaskom?
7. Kako bi se bolje mogla podržati njihova integracija i život u Prelogu?

LOKACIJE:

Prelog (Međimurje):

Crkva u Prelogu

Marina Prelog

Industrijska zona

Kuća Nepalca

Kuća Filipinca

Firma za uvoz stranih radnika

Ferokotao

Međimurski pilići Blagus

Restoran Lovac

SEKVENCE I SITUACIJE:

Novinarka i direktor ispred firme

Direktor ulazi u svoj ured

Direktor lista papire

Radnica slaže robu u dućanu

Radnica čisti radnu plohu

Otvaranje vrata sobe

Kuhanje u kuhinji

Novinarka priča s radnicima

Radnik čisti radnu površinu u klaonici

Interakcija radnika

Sugovornica svira gitaru

Interakcija u kući

9. PRILOG 2: SHOT LISTA

SHOT LISTA

- 0001- Artemio i Lovin peru radne strojeve
- 0002- Detalj pranja radnih strojeva
- 0003- Artemio i Lovin u komunikaciji peru radne strojeve, zatim samo Lovin pere strojeve
- 0004- Detalj Lovin pere strojeve
- 0005- Artemio izjava
- 0006- Lovin izjava
- 0007- Lovin demonstrira što radi na završetku smjene
- 0008- detalji Lovinovog čišćenja i obavljanja posla
- 0009- detalji klaonice
- 0010- detalji klaonice
- 0011- detalji klaonice
- 0012- Artemio novinarki objašnjava posao i pokazuje joj stroj
- 0013- Artemio komunicira s novinarkom, pokazuje stroj, detalji
- 0014- Artemio i novinarka hodaju i komuniciraju
- 0015- Hodaju, komuniciraju, on joj pokazuje stroj, detalji
- 0016- detalji stroja
- 0017- izjava radnice Grlie u kući
- 0018- djevojke u interakciji za kuhinjskim stolom
- 0019- djevojka Jollyam hoda prema sobi
- 0020- djevojka Jollyam otvara vrata sobe i ulazi u sobu
- 0021- detalj otvaranja kvake

0022- Jollyam daje izjavu u sobi

0023-Jollyam na krevetu koristi mobitel, detalji sobe

0024- djevojka iz Nepala sjedi za stolom

0025- djevojka iz Nepala izjava

0026- djevojka iz Nepala pere suđe

0027- detalj pranja suđa

0028- djevojka pere suđe

0029- detalj ssobe

0030- izjava Krizel i Santoshi

0031- Krizel i Santoshi u interakciji, drugi ukućani u interakciji

0032- Artemio izjava u kući

0033- Lovin izjava u kući

0034- Grlie svira gitaru

0035- detalj zajedničke tetovaže djevojaka

0036- Marko Blagus

0037- Marko Blagus izjava

0038- anketa radnik broj 1

0039- anketa radnica Ankica

0040- anketa radnica Dajana

0041- kuća izvana

0042- ulica

0043- ukućanka kuha ručak, dnevna soba

0044- dnevna soba

0045- detalji ureda gradonačelnika

0046- gradonačelnik izjava
0047- izjava gospodina koji uvozi strane radnike
0048- detalji ureda
0049- detalj ureda Grad Prelog
0050- detalj ureda čaše i slike
0051- detalj ureda cvijeće
0052- detalj stola
0053- detalj križa
0054- detalj slike na zidu
0055-detalj govornice
0056- detalj detalj iza govornice
0057- crkva u Prelogu, žablja perspektiva
0058- crkva švenk
0059- dvorište crkve
0060- detalji kipova u dvorištu crkve
0061- dvorište crkve prednji dio, ulaz
0062- kipovi u dvorištu crkve
0063- dvorište crkve lijeva strana
0064-detalji povijesne činjenice o crkvi
0065- dvorište crkve desna strana
0066-dvorište crkve daleko
0067- detalj u dvorištu
0068-crkva koja se cijela vidi
0069- crkva s ceste

0070- auti koji prolaze na glavnoj cesti, crkva u pozadini

0071- tractor prolazi cestom

0072- fontane na glavnom gradskom trgu

0073- fontane na glavnom gradskom trgu detalj

0074- glavni gradski trg

0075- glavni gradski trg, fontane

0076- cvijeće

0077- cvijeće detalj

0078- industrijska zona s početka

0079-industrijska zona iz ruke

0080- industrijska zona iz ruke

0081-industrijska zona

0082- industrijska zona zgrade

0083-cesta kroz industrijsku zonu

0084-snimka iz ruke

0085- izjava Jollyam u trgovini

0086- Jollyam slaže police u trgovini

0087-Krizel izjava u trgovini

0088- Krizel čisti radni pult

0089- cura iz Nepala izjava u trgovini

0090- cura iz Nepala slaže proizvode

0091- Rijeka Drava

0092- ribar peca, labudovi

0093- stari brod na Dravi

0094-ribar peca

0095- mali labudovi

0096- detalj starog potopljenog broad

0097- drvena ljujačka na obali Drave

0098-mol na Dravi

0099- park za vježbanje na otvorenom

0100- brod plovi u daljini

0101- izjava mlađa sugrađanka

0102- izjava sugrađanin

0103- izjava sugrađanka

10. PRILOG 3: TRANSKRIPTI INTERVJUA

ARTEMIO

We work here in Croatia, I'm almost here for two years. I've experienced already working in warehouse, working in the factory,...production nešto also. I'm working right now here in Blagus chicken factory and production and right now we are here in the first place of production. Chicken butchery and actually I work as an assistant. On everyday basis in the morning we just wake up very early as soon as four o'clock in the morning to start our day, we have breakfast, we go to work. We start at 5:45 in the morning we start in the butchery chicken this is how the day starts and it ends not late in the afternoon, at 2 o'clock in the afternoon all is done and we still have the time to rest and go home. We have break time at the middle of the day which is then nešto in the morning, short breakfast... jako guta riječi. How I found job here in Prelog? It's a recommendation from our very dear friends, I am working there in Zagreb it's really hard for us to meet the ends. So when we came here, it becomes better because when we found this job it's higher offer per hour, and then it's quite better compared to the previous job I had before. (Do you like your job?) Yes, of course I'm working here six / seven months and in God's will we won't have any problem and our goal here we need to earn much more money, so we are happy to stay here. We stay at one house, three boys and five girls and we have three more girls, and it's just like home. It's just like home there is no other pressure of our bosses, everything must be done well.

ARTEMIO

I'm living with girls, it's just normal for me. Because I work also in the other country, surrounded also with members of the ladies, and members of men. Right here I live, I just consider them like my younger sisters. It's quite like far from the age. But, as a work mate you have to respect them. We are only few men here, we are only three it's really, really hard, so what is, meant for ladies, it's just for them and we have to exit so we don't have to stay here and talking with ladies we have to... As Christians we are just like that we have to respect our ladies we have to.... Same like in my Country there is men's section and ladies. We don't have to go there (kao u njihov dio kuće) because the ladies are there, same like that. Just like in the mall it's already for the ladies garments, the men doesn't go there in my country for the respect religious. We came here with the agency through agent, applying for visa and that was the process. I also came same with them from Qatar, and having to cross country. Free time, free after two o'clock, we can go shopping, we can go grocery, we can go with our friends. We can this time summer, sports activities like that, go to the parks and visit some nice places here in

Europe, than the nature, the nature, the river the lakes like that. They had to ask me, console me like that. If there is a little bit of problem I have to be in the middle of it, and that's how I play my rule for them, to make everything ok. It's almost the same and similar, from how the old ones, the children respect the old ones, and the old ones treat the children its almost the same. We have one fate and that is the thing that makes us comfortably living here compared with the other countries that we were in before, Muslim countries, we are not recognized, but the fate you have to hide it because it is not really allowed there , you can't show it to them, but here it is no problem. It just the same.

LOVIN

I came from the Philippines and I work here in Ragus. Before I worked at varaždin and then they bring me here they offer, and I was excited to work here because previous salary compared to my previous job(hoće reč da mu je tu bolja plaća). I do in the morning I do slaughter the chicken and then after we finish slaughter the chicken I clean this machine and then outside also, so that it is good looking. No, it's not (hard to work here) I work here because I want to give my family a better life. Yes, every month I receive my salary I send it immediately to my wife. No, she won't come here because she takes care of my two sons in the Philippines. In one week we work six days, and then Sundays are free. We work six days a week.

LOVIN

I miss the most my two kids and my wife also, and then the food, like there is no spices and I mean in the Philippines, and here is less. We play (basketball) with my friends, before I joined Croatian basketball in Čakovec we play with the Filipino team and then our opponents are the players from Croatian.

GIRLIE

Almost four years (koliko je tu) and here in Prelog, actually I was here when 2020. When corona started, so I was here for six months and then I came there to Dalmacija, I worked there in the fish factory, and then I lived there for a year and then come back here. I think here the work is great here, than there (Dalmacija) I think the atmosphere and everything here, the people are so welcomed and there its hard its really hard I don't know how to explain it but here its easier, its legal, its reachable the boss, the people, the neighbours. Actually Hrvatski is so hard its really difficult, especially last four years there is no English just hrvatski, even in the monitor when you go to the vaga its all hrvatski, so I was forced to learn, to speak your

language because that's how we communicate. That's how we, we how do you call this, that's how we can connect to the locals. Because we can't connect especially to the old ones. The old ones cannot speak English. My favourite Croatian word, what do you want the bad words, no no its okay it's a joke. I think, volim te. Especially the weather, in Philippines we only have rainy days in summer, we don't have winter, we don't have autumn, we don't have spring, we have it here. The main thing why we came to Croatia is because of the winter we wanted to see how the snow goes and everything, the autumn, how the laves fall and everything like that, the spring the flowers like that. So we don't have that in our country we only have summers and summer is so so hot, its bad for us, and its good for you Croatians. If its summer as you can see all of the Filipinos are very like, we can cover it up our whole body, we will do the jackets and everything we will cover it up when it comes to summer, yeah because you know its hot, but you Croatians love the summer. Yes, I do have (Croatian friends) I do have a lot of Croatian friends. Yes I think (part of the community). Yes I did send money to my mother, I have a disabled brother so I am sending them to help them, everything for the expenses the food, so I don't have a father so I am the breadwinner so I have to.

CURA NEPALKA

Agency. First we need to give the interview and then, because we don't have the embassy in Nepal we need to go to the office in India, so after India, after finish my (ne kuzim) we can apply for our visa. And then after visa we can go. Agency (je izabrala da dode tu nije mogla birat). I did everything like like construction, agriculture, waitress, everything. Its my second job here, first is fish factory in the Zadar, and now its chicken here in chicken factory. I came here with my friends but they are now in Portugal, so I am alone. Yes with Filipinos, but I'M used to it. (Radile su prijete skupa u zadru). Very good. I don't have problems, they are always saying how are you how is Croatia.

CURA NEPALKA TRGOVINA

Most I like selling the chicken and the product, and then when the customer is coming. I learned some hrvatski words so I like it. The communication is the hardest. People are nice and the boss really nice

JOLLYAM

You live with 11 people? Yes. How is it? It's okay it's happy because we are all Filipino and we are working in one place and living in one place. Yes, I have one roommate but she is not here. Did you know your roommates before you moved in? Yes, we were colleagues before at our previous work. Me and my roommate we came together, but the others came together. You have much space, because some workers don't have space? Yes, we are lucky. We have privacy. We have six rooms. They come visit like that (friends).

JULIET I KRIZEL

The language, is the most difficult for me, because I can understand what they are saying, but I can't talk, like the way they talk.

Yes, I think me also, the language barrier. It's little difficult, but, especially, sometimes we understand them, but we cannot explain ourselves. We can't like tell them, what we want to tell in exact Croatian words. So I think that's the main thing and one thing it's the weather also it is little bit new to us. It's, especially when it is snowy it's new to us. We don't know what to do, especially when you feel cold. It's like the clothes we have to wear, too much heavy clothes, pants, two pants,... We are not used because in the Philippines we just wear short like sleeves, like. The food is also little new to us Because we...

Yeah because we are Asians so we are eating like more spicy, but here in Croatia they are not eating spicy...

Yeah, and then I think you are not usually eating riža. That's the thing we eat...

Morning, lunch and dinner we eat rice.

Yeah we eat all together, but here actually no, because we have actually small (stol pokazuje) As you see we have small table so we have group. We are like five, we are eating here and some of them are there, but if we have party like what happened last Saturday we eat all here, then other Filipinos also came here. We have too much Filipino.

We have three bathrooms, yes it's enough. Because we have time schedule so we need to wake up this time because I have to shower, and, so we have schedules. So we can manage how we use the toilets.

The cleaning schedule also, every Saturday you clean this one, and then nex Saturday clean different. Because we want to maintain the house. Because so of the owner also.

For me, I was before in Qatar. So, she recommended me to come here. Because you know she tell me oh there is snow like please its good because its cool its Europe. In middle east its so hot, so you can't go out because you know your skin is burning. If you put egg outside its cooked. Yeah, because its fifty degree I think. Its so hot, so when she told me that there is snow . So I came here.

She's happy because of snow.

You know because of snow. So I leave my job there because before I was a coach, a life guard. So I left my job there because of snow.

Usually when you ask the Filipinos they will tell you because of the snow. Because it's soo new to us.

Because in Philippines we don't have snow

But I think its good we enjoy it.

When I was a kid I was dreaming, I was to go there because it's the snow. You want to see the snow

Yes, its beautiful especially, we are always watching movies with the snow thing and you know the suit, and its our dream. But many Filipinos came here so, when we came here, especially we have the same year when we came here like 2020. There is not too much Filipino that, unlike now we have too much Nepali and Filipino, so its little bit hard for us because we are not usually seeing our same countryman. But now I think we go in Zagreb there is Nepali, there's a Filipino, too much another people, not like before in Covid.

Before I have better salary there in Quatar, so I give up that because of the snow.

Here I feel like home here. Because there's similarity like the agriculture it's the same in the Philippines, but in the middle east there are no trees, there is sun only. Yes you are more open here, not the same in the middle east. In the middle east you can't eat pork, you can't drink because of the lifestyle you have to have a licence, because that country is more muslim.

In the Philippines you can go somewhere you can drink. This especially if it's summer here you feel like it's the Philippines because in the Philippines if you are walking you can see like corn, sugar cane, rice, you will see. One time I videoed myself here and walking and one of my friends asked are you in the Philippines because it is similar if it's summer, but if it's winter....

We have so much, we party.

No it's not like party it's like

Travelling

And playing volleyball with our colleagues, friends

Filipinos, other,... And because she is driving.

In the Philippines, but they translated it. Yes we've been there, Slovenia, Hungary, Austria,....

Yes Saturday, and then we back home early.

Early because we are going home half day Saturday usually at 12 we are finished, after that we are preparing, at 2 we are like idem. Yes we go somewhere, we'll come back at least Sunday at noon. So we have time to sleep because on Monday we have to wake up at least 5:30 so. It's tiring, Because we always, we are five, (ne kuzim jer pricaju jedna preko druge ali kao da su njih 5, 5 godina zajedno) so we are always calling other Philipinos like do you have party here.

We have friend also, local friends old ones, we call them like mama, they take us like children, they are always asking us like you can come here on Sunday. Sometimes we visit them then they will prepare some food for us. Then we are talking, but sometimes we cannot understand each other then google google google. We are talking like that sometimes. Especially with our mama Marija here, near here like two blocks. Before we always go there on Sundays. But now I think we need to go because it's her birthday. The people in Međimurje it's more hospitable,

approachable. I'm not comparing I'm just noticing it because in Dalmatia, we are walking like dobro jutro, dobar dan, and sometimes they are not answering us but here I noticed the difference between people there and here. I'm not like please. I just notice it. Here when we are walking some people, like neighbours that are outside and then they saw us they are like bok, dobro jutro, that's why they are hospitable to us, like. We love here, that's why we stay longer here, than Dalmacija. In Zagreb also we always go there. More peace, in Zagreb too crowded, especially new years countdown, too much people.

STARIJA FILIPINKA DUČAN

Yes I like my job. No, samo malo hrvatski then English. It's nice. I have two local. I have 5 kids, and husband in Philippines taking care of the children.

Treba postaviti u prilog s pitanjima jer bez njih nema smisla.

I worked before in Dmatia in fish factory at least tree years, and then I transferred here to the factory also, and then I transferred here, I work here. We have little problem in language, but we understand now just basic, at least we know parts of the chicken so if they order something we understand.

MARKO IZJAVA

Prednosti stranih radnika su to što ih ima. To što naši ljudi koji su bili kvalitetniji, su više manje otišli u inozemstvo, ali još jedna stvar o ovom našem poslu, posao je u klaonici nije najbolji kao što možete zamisliti. Strani radnici ne biraju, oni se prijavljaju i onda to s veseljem odrađuju i njima je to normalno. Kod nasi ma puno gadljivosti prema ovome poslu tako da dosta je teško naći ljude za to odrađivati.

Postoji ta jezična barijera pogotovo šta dosta naših radnika ovih lokalnih ne govori strani jezik, alii ma dobra stvar da oni žele naučiti naš jezik, hrvatski. Tako vidim da cure lagano govore naš jezik, dečki uče, ne svi ali neki uče i mislim da im to dugoročno odgovara jer većina želi ostati u Hrvatskoj. Ali svakim danom se ta jezična barijera smanjuje.

Prvo na početku oni su bili u najmu, ali nakon nekog vremena odlučili smo ovu kuću koja je bila sagrađena za nas za obitelj, odlučili smo njih smjestiti unutra jer su se pokazali stvarno

uredni, čisti i pristojni. Nem ani jedne zamjerke, ni jedne riječi. Čistoća im je na nivovu, paze na sve stvari ko da su njihove i lijepo sve održavaju, tako da nema zamjerke po tom pitanju.

Generalno nema samo što oni su željni, voljni puno više raditi, pošto rade za obitelji koje su više manje kod kuće ne s njima, oni im šalju novaca, tako da su oni voljni puno duže, bez ikakve prisile, samostalno žele raditi cijeli dan bi oni radili, ali naravno ne svaki dan, alii ma dana kada rade cijeli dan. Samo njima je bitno da čim više zarade, jer oni su tu došli zaraditi prvenstveno, neki od njih da uživaku ovdije, ali prvenstveno su došli raditi i zaraditi. Tako da puno duže, više žele raditi. To je prvenstvena razlika.

GRADONAČELNIK LJUBOMIR KOLAREK

Grad Prelog kao gospodarski potentna sredina koja konstantno treba radnu snagu i svodno kapacitetima i zahtjevima tržišta rada njih je trenutno prema našim procjenama oko 200-tinjak. Znači oni tu rade u gospodarskoj zoni Sjever i gospodarskoj zoni Istok, moram reći prilično su neprimjetni i vidi se subotom ili nedeljom kada idu u kupnju namjernica za sljedeći tjedan. I ono što je interesantno vide se u crkvi koji su katolici znaju ići na misu u tom dijelu evo su vidljivi.

Svakom poduzetniku je iznimno bitno da ispoštuje svoje rokove koje ima prema ugovoru koje ima sa isporučiteljima odnosno rokovi poslova su iznimno bitni i važni soga i potražnja u radnu snagu. Kako oni utječu na ekonomiju, kad su potrebni gospodarstvu grada Preloga znači da utječu, da gospodarstvo postojeće nema radnika i u tom djelu vjerujem da pozitivno utječu tako da u tom djelu je to bitno i važno da poslodavci imaju radnju snagu kako bi svoje programe i poslove obavili ja ću reći kvalitetno i na vrijeme.

Grad Prelog, ja to gledam ovako šire da je regija Sjever dosta, u tom pogledu narasla u broju stranih radnika. Znači i u Varaždinskoj i u Međimurskoj županiji neke radnje se trebaju napraviti, odnosno u fazi jesu. A isto tako ministarstvo. Istina je da su u pripremi programi za hrvatski jezik preko pučkih otvorenih učilišta i školi stranih jezika. To su takozvani voucheri koji poslodavce ne koštaju ništa i vjerujem da će u tom pogledu doći do iskoraka i sa strane poslodavaca i sa strane zajednice. Što to znači-da će jezike učiti u pučkim učilištima skladno poslu koji rade i broj sati i sve to. Drugo lakše će komunicirati sa društvom i u trgovini i kod frizera, evo jedan primjer bio sam jak od frizera, došo je strani radnik i pitao je dobar dan kako ste, a vjerojatno je htio pitati da se ošiša, dakle neke takve stvari su dosta bitne. I mislim da

treba taj smještajni kapacitet u tom dijelu trebao bi voditi brigu. Ja vam to gledam na način tamo krajem 60-ih početkom 70-ih godina i naši ljudi su išli van, u Švicarsku, Austriju, Njemačku i prvih godinju dana, možda i manje naišli su na iste probleme ko i danas tis rani radnici imaju i u tom dijelu bi mi trebali svi skupa kao zajednica i naravno poslodavcima pokrenuti određene radnje kako bi se oni čim jednostavnije i kvalitetnije integrirali u društvo. Ja osobno vjerujem da će se već i jesu ovdje u Hrvatskoj i Međimurju rađati djeca. Ta djeca će sigurno ići možda tu u vrtiće i sigurno u školu i budimo mi realni i nemojmo se lagati da će jedan dio njih, a ja vjerujem da će to biti i do 20% ostati živjeti u ovdje u Hrvatskoj i da će im to biti nekakav novi dom. To je moje razmišljanje ja mislim da sam tu realan. Istina nemam previše nekih kontakata sa tim radnicima, ali poslodavci vrlo brzo procijene koji radnici su za šta najbolji. Neki su to za metalnu industriju, neki za građevinu, neki za tekstilnu industriju, kožnu industriju. Svega onoga što mi tu ovdje....(ne kužim)

Osobno nisam doživio da se neko žalio na njih. Mislim da ne, ono što sam na početku rekao da su oni samozatajni i da ne ometaju rad zajednice, društva, grada, općine. Znadu doći i na nogometnu utakmicu, znadu doći i na ostala kulturna sportska događanja. Evo u subotu sam ih primjetio na trgu slobode kako su navijali za Hrvatsku kad smo igrali protiv Španjolske, dakle nema tu nekih možda će biti danas sutra pojedinačnih incienata, ali sve je to sastavni dio nečega što mi danas imamo u Hrvatskoj.

EMANUEL

Ta priča je započela prije nekakvih šest godina tako da možemo se svrstati možda u još nekakve pionire ovog posla u RH. Vidjele su se potrebe u analizi tržišta, da fali izuzetno radne snage. Igrom slučaja jedan moj jako dobar prijatelj imao zaručnicu Filipinku i iz anegdote i iz nekih dodatnih istraživanja se rodila ideja, odnosno posložilo ono što radimo i danas.

Naravno da smo ciljali. Mi smo radili kroz nekoliko uzora sve skupa sa osam do devet nacionalnosti povezani smo sa cijelom kuglom da to tako nazovemo, to se najbolje pokazalo u tom segment su Nepal i države Nepal i Filipini. Čisto iz nekakvih radnih navika, kulturoloških sličnosti. Sličnosti koje su puno lakše za adaptaciju tih ljudi na našim prostorima i međusobnog mogućeg suživota između te dvije nacije da ne bi dolazilo do nekakvog velikog problema.

Jako velika, vi prvenstveno morate negdje vani tamo u državi oformiti svoj tim, vanjski koji će te kandidate pronalaziti. Prvo što je potrebno je potvrda o otvorenim radnim mjestima, potvrda o poziciji i što bi radnik trebao zadovoljavat, nakon čega se tamo pristupa u matičnoj državi se pristupa selekiranju potencijalnih kandidata koji su zainteresirani za ta radna mjesta. Prikupljaju

se neki osnovni podatci, životopisi i tako dalje. Nakon čega se prva selekcija kada se odradi pristupa se intervjuima, osobno sa nama, po potrebi i sa klijentima odnosno krajnjim korisnikom koji će zaposliti radnike odnosno imati ih.... Kad se taj cijeli proces završi i odabiru točni kandidati koji jesu, potrebno je gore u matičnoj državi pristupanju rješavanju papirologije, potvrda o nekažnjavanju. Legalizirati te potvrde, da nisu kažnjavani ili nešto, nakon toga ovdje u RH podnijeti zahtjev za izdavanje dozvole za boravak i rad. Kad je to izdano opet se vraćamo u matičnu državu na process gdje oni trebaju aplicirati kod nadležnog veleposlanstva sav izvađen dozvolu za boravak i rad i zahtjevom za izdavanje vize kako bi uopće mogli ući u RH. Taj process traje obično nekoliko mjeseci. Kad se strancu izda viza to je tek onda signal da on u narednih 30 dana može ući fizički u RH gdje se onda zaprima, smješta, regulira status stranca pred nadležnim institucijama odnosno u MUP-ovom uredu u Hrvatskoj. Sklapa ugovor o radu i on može započeti sa radom. Ako nisu potrebni neki prethodni pregledi i liječnički i tako dalje. Izuzetno velik, složen process.

U principu izazovi su najveći administrativne prirode. Znači registracija kod nas ovdje u RH koja se najčešće sad u zadnje vrijeme, iz mjeseca u mjesec mijenja, zatim se mijenja, sve više i više dokumentacije je potrebno što naravno i pozdravljam u neku ruku. Da sve bude što preciznije i što zahtjevnije, međutim nekakvih većih izazova u tom segment nema. Oni kad već ulaze u RH ajmo reć sve bude puno lakše.

To je ono što mi do sad nismo zaprimili. Mislim mi, radnici se sukladno dogovoru kakvog imamo sa klijentom, korisnikom i klijentom, mi smo obavezni pronaći smještaj i smjestiti te radnike, ili ih klijent smješta u svoje smještajne kapacitete. To su kapaciteti sad već u današnje vrijeme složeni i posloženi za ovaj prihod stranih radnika. Tako da je njima obezbijeđeno sve što oni moraju imati i ti uvjeti su stvarno dobri, nasprem onih uvijeta iz kojih oni dolaze. Tako da nismo zapimali što se tiče smještaja nikakve pritužbe zasad nemamo. I što se tiče posla to su ljudi koji su došli raditi i zaraditi, kao naši u NJemačkoj.

IZJAVE POSAO

SANDRO

S rukama, s jezikom ne možemo pošto ne znamo engleski, pa se s rukama sponamo. Za sad nema nikakvih problema. Oni su dobri radnici da, oni hoće sve raditi, hoće i poslušati. Što se tiče rade sve tak da nema problema.

ANICA

Engleski oni znadu, a znaju puno naški već. Oni pričaju nam engleski mi ih razumijemo pa po svojem. Nema, dobre su puce, puce su dobre radnice, slažeju se. – bilo bi dobro umontirat s pitanjima.

DAJANA

Pa super su, slažemo se s njima, znači bez komplikacija su. Pa kao i obični radnici svi smo znači slažemo se. Jedna zna hrvaski, ne baš puno, ali se razumijemo. Isto ostavit s pitanjima.

SUSJEDI

ŽELJKA

Znači Filipinci nam ne predstavljaju nikakvi problem u ovom malom gradu. Već je nasi z početka bilo neki strah od njih oni su bili novi nije se niti očekivalo da budu došli uopće u tak mali grad poradi posla, ali kak vrijeme ide oni se sve više tu snalaze s nama, družu se prilagodljivi su našoj sredini sve je postalo već normalno. Isto tak I radim u hotelu jednom oni tam svakodnevno dolaze na piće, pizzu nebitno sad, ali veoma pristojni ljudi I ono skroz uredu.

JELENA

Ne, direktni susret nisam imala, vidla sam u gradu da šetaju ljudi i idu u kupovinu. Od prilike znam kako im je mislim stranci su, bili smo i mi stranci radili smo vani u Njemačkoj znam kako se čovjek osjeća dok ne zna jezik, ne zna taj mentalitet grupni i jednostavno nisam imala nikakve loše kontakte s njima, ništa ne mogu reći da je da mi smeta.

ĐURO

Koliko ja mislim, susreta s njima nisam imao, isto ko I vi, nema nekakve razlike. Nisam imao s njima direktan kontakt, onako u trgovini i pristojni isto kao i mi, kao i svaki drugi. Čak su i pristojniji možda neki put nego naši domaći.

